

לע"ג ר' יצחק זאב הלוי ז"ל
בן ר' אליעזר שלום הלוי ז"ל
לע"ג מרת לאה אלטע דסע ע"ה
בת ר' יעקב הלוי הי"ד

גליון מס' 590

במדבר

אזהרה חמורה! העלון מיועד אך
ורק לרציניים שיודעים את
חשיבות התפילה, ובשעת התפילה
לא מעיינים בעלון ובשאר דברים.
לעילוי נשמת ר' דב בן ר' מאיר יוסף ז"ל

מסורת אבות

ביאורים, מוסר והנהגות הנלמדים מפרקי אבות (פרק ו)

רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה, זוכה לדרגים הרבה... ונהנין ממנו עצה ותושיה: סיפר רבי ישראל זאב גוסטמן זצ"ל, ראש ישיבת יצחק ישראל – רמילעס: בעיר גרודנא – היה בית חרושת לטבק שהיה בבעלות יהודית, וכל פועליו היו יהודים. אותה עת יצאה גזרת הסייס – הפרלמנט הפולני, שמכיוון שהאיכרים זקוקים לטבק, ואין מספק טבק במדינה, חייבים להפעיל את בית החרושת בכל ימות השבוע גם בשבת. בני הקהילה היהודית שלחו שליח מיוחד למרן החפץ חיים לחתום על כוח שיקרא לכל גדולי ישראל לנסוע לעיר וורשא שם היה בניין הפרלמנט, לבוא להשתדל לבטל את רוע הגזרה. השליח החפץ חיים לקרא לכל גדולי ישראל לבוא דווקא לעיר גרודנא. חשב השליח שהחפץ חיים לא הבינו ואמר לו שהגזרה יצאה מוורשא ולא מגרודנא. שב החפץ חיים על דבריו ואמר שיש צורך לקרוא לגדולים לבוא לגרודנא ביום מסוים. והוא בעצמו גם כן יגיע לגרודנא ביום שיקבע. כאשר הגיע החפץ חיים הורה לכל יהודי גרודנא לבוא לבית הכנסת, ואת פועלי בית החרושת וישיבו בקדמת הקהל והרבנים ישאו דברים על חשיבות שמירת השבת. בתום האסיפה הורה החפץ חיים לכל בעלי ופועלי בית החרושת לחתום על מסמך שבו יכתב שבשום פנים ואופן אין מוכנים עובדים בשבת. לאחר שחתמו כולם אמר החפץ חיים עכשיו צריכים שני רבנים לנסוע לוורשא עם המסמך ולהציגו שם בפני הרשויות. כך עשו כדבריו ובחסדי שמים התבטלה הגזרה. כשנשאל החפץ חיים מדוע התעקש לקיים את האסיפה דווקא בגרודנא ולא בוורשא, שם בנייני השלטון – הסביר החפץ חיים שאת הגזירה לא גזרו הגויים בוורשא, אלא שמן השמים ראו שיש בגרודנא רפיון בשמירת שבת, הניחו לגויים להעביר גזירה זו, וברגע שהיהודים קבלו על עצמם למסור נפשם להתחזק בשמירת השבת קודם ולא לעבוד ביום זה בשום פנים ואופן התבטלה הגזרה בשמים. זה סיפר רבי ישראל זאב זצ"ל שהיה נוכח באותו מעמד. (לקראת שבת)

ונהנין ממנו עצה ותושיה בינה וגיבורה. פעם הזמינו את מרן הרב שך לסנדקאות אצל תאומים. שאל הרב שך: מי יהיה הסנדק לבן השני? ענה האב: אחד מקרובי המשפחה. אמר לו הרב שך: אם כך, אינני מסכים, אלא בתנאי שאהיה סנדק לשניהם... האב היה מופתע, שכן דברים כאלו לא היו מצויים כלל אצל הרב שך. הסביר לו הרב: כשיגדלו, תהיה קנאה ביניהם, שהרי אצל תאומים הרצון לשוויון ולדמיון גדול... ואחד יתנאה שהרב שך היה הסנדק שלו, והשני יקנא בו, אם כן, איני חפץ בזה... הוא הביט על הכל במבט מרחיק לכת, ובהבנה מעמיקה לנפש האדם ולדרכי חינוכו. (אות ברית)

אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואמרת אוי להם לבריות מעלבוניה של תורה: אוי להם לבריות, הסיבה שהבריות שרויות בצער ואוי ואבוי להם, זה מעלבוניה של תורה, שמביישם את התורה ואינם לומדים אותה ואינם נותנים כבוד לתורה וללומדיה (ליקוטי ירושק).

כך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה, ועל הארץ תישן, וחי צער תחיה, ובתורה אתה עמל, אם אתה עשה כן, אשריך וטוב לך. בספר עזרת שבת בשבתו לרבי מרדכי מילר כותב, כי הנוכחות להסתפק בפת במלח, במים במשורה ובשניה על הארץ, אם יהיה צורך בכך, היא הערובה לחיי אושר ושלווה. מי שאינו מוטרד מתאוות הגוף וסיפוק צרכיו ואינו כבול לדרושות החומר, אלא מטה שכמו לסבול, דווקא הוא יזוכה בהבטחה שנאמרה לשבת ישכר, לומדי התורה: "יורא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה" (בראשית מ"ט ט"ו). דרך התורה היא התכלית האחת והפשוטה והבהירה, המעניקה אושר אמיתי גם בהעדרם של תנאים חומריים. (משנת אבות)

פרשה ופירושה

לקט פירושים על פרשת השבוע

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר: רבי יחזקאל מציעשינוב זצ"ל פירש את הפסוק על דרך הדרש, הקב"ה הורה לבני ישראל כיצד עליהם להכין את עצמם לקבלת התורה. "במדבר" – צריך האדם להפקיר את עצמו כמו מדבר. "סיני" – שיהיה האדם ענוותן כסיני שהוא נמוך מכל ההרים. "באהל מועד" – שיקבע לעצמו עתים לתורה ולאחר ההכנה הראויה. באחד לחודש השני – הרגשת האחדות שתהיה להם אז, תוכל לחזור על עצמה גם 'בשנה השנית', דהיינו בכל השנים הבאות' לצאתם מארץ מצרים' – כמו שהיה אז בעת צאתם מארץ מצרים. (ימי שמחה)

שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם ורבי משה פיינשטיין זצ"ל היה אומר שבפסוק זה ניתן ללמוד את הרוממות שיש לכל יהודי, שהרי כשהתורה רוצה לצוות למנות את כלל ישראל, הרי היא משתמשת בלשון חשיבות, "שאו", הרי שכל אחד מישראל נמנה על חשובי ארץ שלמנות אותו נקרא "לשאת" אותו, ובחשיבות זו שוים כולם, קטן כגדול, משום שכל בן ישראל חשוב בעצם מהותו ומעונו לגדלות ולמדרגות גבוהות, ואין כל הבחנה מראש בין יהודי ליהודי, שכן כל אחד, אם רק ישתמש בסגולותיו המיוחדות יגיע לגדלות ונצורות. לא לחינם קבעו חז"ל שיקראו בכל שנה פרשת במדבר לפני חג השבועות, שכן ישנם שמתרשלים מלימוד התורה מתוך מחשבה שגויה שהרי ממילא לא יגיעו למדרגה גדולה בתורה, שהרי הם אנשים פשוטים ולשם מה עליהם ללמוד, לכך באה התורה ללמדנו שכל ישראל שווים ביסודם וחשיבותם וכל נשמת ישראל מרוממת מאד וראויה לקבלת התורה ולהתרומם על ידה. (דרש משה: לתתן עליון)

ואני הנה לקחתי את הלוי מתוך בני ישראל תחת כל בכור פטר רחם מבני ישראל והיו לי ללויים: לפי שהיתה העבודה בבכורות וכשחטאו בעגל נפסלו, והלויים שלא עבדו עבודת אלילים נבחרו תחתיהם. (רש"י) הדברים נוקבים: רוח תזוית אחזה בעם במדבר לבקש להם מנהיג חדש במקום משה שבזרש לדרת מן ההר. השטן בלבד את המוחות והערב רב עשו בכשפיהם עד שיצא העגל. העם תעו אחרי וחרוץ אף נתעורר למעלה עד לאין שיעור. הבכורים איבדו את עטרתם מעל ראשם וכלי חמדתם, עבודת הקרבנות לה' – נישל מהם לדורות ולעולמים. שבט לוי היה היחיד מבין כל שבטי ישראל שדעתו היתה צלולה עליו. עמד איתן באמונתו. רוח העוועים של העגל והמחולות שאחזה בכל קצות המחנה לא שיבשה את דעתם עליהם ולא סחפה אותם עמה. על כן זכה שבט זה על שני חלקיו – הכהנים והלויים להיות משרתי ה' בעבודתו במשכן ובמקדש העולמים. המתבונן רואה שבעצם לא עשו כלום! כל "עשייתם" התבטאה בשב ואל תעשה – נמנעו מעבוד עבודה זרה בשעה שאחיהם בני ישראל נכשלו בה. אם כן, שואל בעל "ליקוט מאמרים", שכרם הגדול על שום מהי מכאן למדים אנו שכל מי שדעתו אינה מתבלבלת – אינו מאבד את בהירות הכרתו בסחף השטטוש התוקף את כולם בקול שאון מהמם – ראוי שיופקד בידו הפקדון הקדוש של עבודת ה' במקדשו. מאורע דומה לזה חזר ונשנה כעבור שנים במעשהו של פנחס בן אלעזר הכהן. כשהשטטוש ובלבול הדעת גברו – השתחרר מצב של "המה בוכים" – קם פנחס, כידיע, וביער את הרע מישראל. ובגלל עמידתו האיתנה וראייתו הבהירה בעת גבור השטטוש ובלבול הדעת במחנה ישראל זכה פנחס לכתר הכהונה. הרי לנו מכאן לימוד לדורות שאי-היסחפות אחרי רוחות מתעות מבטיחה שכר רב לעומדים בניסיון זה. (ליקוט לקח טוב)

כל פקודי הלויים אשר פקד משה ואהרן על פי ה' למשפחתם. כתב הרמב"ן שהסיבה ששבט לוי, היה השבט הכי קטן במספר הנפשות ביחס לשאר השבטים, כיון שהברכה "וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ" (שמות א, יב) היו על בני ישראל שהשתעבדו. ושבט לוי שלא השתעבדו במצרים, וממילא לא היו בכלל הברכה

סיפור מההפטרה

ועל הכל...

"פרפראות"

רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל, כשביקש להדגיש את חשיבות המנהג לאכול מאכלי חלב בשבועות, אך בד בבד לדעת כי זה לא העיקר, היה מספר את הסיפור הבא: כשבקרתי באחת מערי השדה בסביבות ניו יורק לצורך אסיפת מעות לשיבת חכמי לובלין, פגשתי ביהודי עשיר עם הארץ, אך מתרברב ויהיר עוד יותר. הלה ביקש בפני את "למדנותו" ונאמנותו למסורת, וסח לי היות וכל ימי הספירה משמשים כהכנה לחג שבו אוכלים מאכלי חלב, לפיכך הריהו נוהג לאכול בכל ימי הספירה לביבות ממולאות בגבינה, בכל לילה מספר הלביבות כמנין הספירה. שאלתי ומה קורה אם אתה שוכח במקרה לאכול את הלביבות? אני ממשיך לאכול בלילה הבאה את הלביבות בלא ברכה (נצוצי אור המאיר)

"ענין של טעם"

טעם שמפטירין בשבועות (ובחור"ל ביום א' של שבועות) ב"מעשה המרכבה" שבספר "חזקאל" לפי שבאותו היום ובאותו המעמד הנבחר, השינוי כולם מעלת הנבואה, וכולם מגדולם ועד קטנם שמעו "אנכי ולא יהיה לך" מפי הנבואה, ובלי ספק שהשינוי כולם באותו מעמד, "המרכבה" ככל מה שהשיג יחזקאל הנביא. (ילקוט דודי - ספר המשעמים)

"מפי כתבם"

בכל שנה ושנה כשמגיע ליל שבועות, הקב"ה, כביכול, סובב בעולם ושואל כל אחד מאתנו: "האם הנך מעוניין לקבל את התורה?" ומה אנו עונים לו, כביכול? "דע, מה כתוב בה..." כלומר, אם באמת הכוונה בקבלת התורה היא להיעשות מתמיד עצום וללמוד כל היום ממש כגדולי הדור, איננו בטוחים במאת האחוזים שאכן הננו מעוניינים... רוצים אנו לטעום גם מעט מהנאות העולם הזה... כל אחד מאתנו יודע מהי אצלו הנקודה האישית שלו שבשום אופן הוא אינו מוכן להתנתק ממנה. הוא מוכן לקיים את כל התורה כולה, רק באותה נקודה - מבקש הוא כביכול מאתו יתברך - אל תיגע. אך הקב"ה במתן תורה דורש מאתנו שינוי בכל צורת החיים. להיעשות "בן תורה" אמיתי ולחקור את כל מציאותנו לבורא כל העולמים. ואמירת "נעשה ונשמע" על ידנו, אין כוונתה שהננו מוכנים למות על קידוש ה', אלא שנמצא את האושר הטמון בחיים של קיום תורה ומצוות. יהודי אשר בחג השבועות יעמוד לפני בורא העולם ויאמר לו כך: "רבונו של עולם, רצוני לקבל עלי עול תורה, אך סוף סוף הנני מוגבל עקב היצר הרע הגדול הנמצא בתוכי. מבקש אני ממך, אפוא, שתרוממני למדרגת מתמיד אמיתי, שקוע באמת בלימוד התורה וקיום מצוותיה, ושכל הבלי העולם הזה לא יעניינו אותי כלל. דבר זה אני מבקש ממך מתוך עונג ורצון", מובטח לו כי ביום זה יפתחו בפניו שערי שמים ויושפע עליו שפע של סייעתא דשמיא. וכמו שהובא בשם האריז"ל כי כל חיי האדם תלויים בלילה זה... זוהי עבודתנו בחג השבועות: לרצות באמת להשתנות ולגדול בתורה, ולהיות מוכנים לשם כך להקריב את נפשנו ואת כל מציאותנו לחיים אמיתיים של תורה. (רבי שמשון פינקוס זצ"ל)

"מקום לשאלה"

שאלה: איך יתכן שאדם נשאל שאלה ובגלל שענה תשובה, הפסיד ברכה?

תשובה: בספירת העומר. "מי ששואל אותו חברו בין השמשות נזיל שכן אם שאל אותו לאחר צאת הכוכבים, כמה ימי הספירה בזה הלילה, יאמר לו: אתמול היה כך, שאם יאמר לו: היום כך וכך, אינו יכול לחזור ולמנות בברכה. (שולחן ערוך א"ח סימן תפ"ט ס"ד ומשנה בירור. ועיין במשנה בירור. שם מה שכתב)

וארשתיו לי באמנה וידעת את ה': פעם, בעת רצון, אמר מרן הרב שך זצ"ל בבדיחות הדעת: "אומרים שהפרופסורים חכמים. אני, איני יודע... הכרתי חכמים מחוכמים: הגאון רבי איצלה פוניבזר, הגאון רבי חיים עזר, החפץ חיים, הסבא מסלבודקא, הרב מברסק, החזון איש... כל ימי גדלתי בין החכמים - ולא היה לי שיג ושיח עם פרופסורים... מה שכן, יכול אני להעיד בעצמי כי פעם שוחחתי עם פרופסור, והאיר עיני... כלאחר יד הוא תירץ לי קושיא על הרמב"ם "שישים שנה התחבטתי בקושיא, הרמב"ם פותח את ספרו במילים: 'יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש בורא לעולם. וידעת דבר זה מצות עשה, שנאמר: אנכי ה' אלקיך'. 'ולכאורה' - השעים הרב שך - 'זה מכבר התפלאתי: הרי העולם מעיד על בוראו, וככל שהאדם חכם יותר - כך הוא מכיר יותר בפלאי הבריאה, מדוע ציוותה התורה על האמונה ב'מצות עשה'? הרי רק שוטה מסוגל לכפור, ואילו השוטה - בלאו הכי פטור מן המצוות... כלפי מי איפוא אמורים הדברים? 'ברם, לפני זמן מה - פגשתי בפרופסור, אשר יישב את קושייתי כלאחר יד... היה זה כאשר נסעתי לבקר את אחד ממחזיקי תורה שלקה בליבו והיה מאושפז בבית החולים, כאשר במסגרת ביקורי שוחחתי עם הפרופסור מנהל המחלקה אודות מצבו של החולה. בסיומה של השיחה - פניתי אל הפרופסור הנכבד, ואמרתי לו: 'מקנא אני בכבודו!'... 'לקנאה מה זו עושה?' - חקר הפרופסור, ואני מיהרתי להסביר: 'אנו הלא מודים לבורא יתברך אשר יצר את האדם בחכמה וברא בו נקבים נקבים, חלולים חלולים, איברים כה מורכבים ומופלאים. אנו האנשים הפשוטים - רואים רק לעינים. אנו יכולים להבחין רק בחיצוניות הגוף. אבל כבודו - הלא חודר באימולו אל הגוף פנימה, ורואה בכל יום ויום מה גדול מעשי ד', פלאי חכמתו יתברך! אין ספק בכך שהרי זה שיעור נפלא באמונה - לו זוכה כבודו דבר יום ביומו!...' 'הפרופסור הקשיב לדברי, אולם ניכר היה כי הוא אינו מבין על מה אני שח... 'הלב הוא בסך הכל משאבה משוכללת' - הכריז הלה, בעודו מתעלם לחלוטין ממראה כבודו ד' שניכר חוועק מתוך אותה 'משאבה משוכללת', כלשונו... 'אולם אני לא הרפיתי... 'בדיוק לזה התכוונתי! ראה איזו משאבה משוכללת, איך בנוי הלב בדיוק כה רב, איך הוא ממודר למדורים, עם יציאות ופתיחים, ממש מעורר התפעלות עד אין סוף! - אמרתי לפרופסור, שעדיין לא הבין מה אני רוצה מחייו... 'עדיין אינני מבין' - הוא אמר... 'הלב הוא בסך הכל משאבה משוכללת' - חזר והצהיר... 'הוא בשלו - ואני בשלי, והפעם - החלטתי לנעת ישירות בנקודה... 'לבטח תבין, כי מישורו בודאי ברא את המשאבה המשוכללת הזו! מישורו תכנן אותה, יצר אותה, והוא גם מתפעל אותה ברציפות' - אמרתי, אולם נראה היה כאילו הדברים לא הגיעו לאזניו של הפרופסור... שכן הלה, רק חזר שוב על אותם דברים שאמר ושנה: 'הלב הוא בסך הכל משאבה משוכללת' - שב הלה והכריז בשלישית... 'הנה' - סיים הרב שך - 'כלאחר יד יישב הפרופסור את קושייתי עד דברי הרמב"ם... באותו מעמד נזכחתי לדעת, כי יכול אדם להיות חכם מחוכם, ואפילו פרופסור, ועל אף זאת - להתעלם מהאמונה הברורה והפשוטה כליכך! יכול אדם ללמוד בתיכון ובאוניברסיטה, לעסוק מדי יום ביומו בפלאי הבריאה, לדעת בבירור כמה קצרה יד האדם, לראות לנגד עיניו את יום המיתה תמיד, ובכל זאת - להתעלם מקיומו של הבורא ולחזור שוב ושוב כשוטה שבעולם: 'הלב הוא בסך הכל משאבה משוכללת!...' 'לפיכך, עבור פרופסור זה ושכמותו, נחוצה היתה מצות עשה אשר תחייב את האדם להאמין, מבלי לדחות את ההבנה הפשוטה והמתבקשת כליכך מאליה! מעתה, דברי הרמב"ם מתורצים ומיושבים הפלא ופלא! - סיים הרב שך... (אורחות חיים-על הרב שך זצ"ל)

מפתחמי אורייתא

פתגמים, נצוצי מחשבה, ורעיונות בדרכה של תורה

גזל זמן, הוא גם כן גזל. (רבי ישראל סלנט)

הרגל הזריזות, מרפא לעצלות ואדישות. (חזון איש)

את הרע אי אפשר לעקור בשכליות. כי אם במעשים בפועל. (רבי אברהם מסלונים)